

УДК 351:331.5:332.142.4(477)

[https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-10\(50\)-85-95](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-10(50)-85-95)

Запорожець Тетяна Володимирівна доктор наук з державного управління, доцент, професор кафедри глобальної та національної безпеки, Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, м. Київ, <https://orcid.org/0000-0003-1914-9481>

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНИХ РИНКІВ ПРАЦІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПІСЛЯВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО ВЕКТОРА ІНТЕГРАЦІЇ

Анотація. У статті проаналізовано особливості забезпечення сталого розвитку регіональних ринків праці України в умовах післявоєнної відбудови та європейського вектора інтеграції. Обґрунтовано актуальність теми з огляду на потребу відновлення людського потенціалу, виробничої бази та соціальної інфраструктури після війни, а також через необхідність формування регіональних політик зайнятості відповідно до принципів сталого розвитку, соціальної інклюзивності та економічної збалансованості. Визначено основні проблеми сучасних ринків праці, серед яких виокремлено: нерівномірність відновлення робочих місць; структурні зміни в економіці; дефіцит кваліфікованих кадрів; високий рівень безробіття. З'ясовано, що зайнятість є багатовимірною категорією, яка поєднує економічні, соціальні та інституційні аспекти відбудови, виступає індикатором економічного відновлення, механізмом соціальної інтеграції та інструментом відтворення людського капіталу. Окреслено роль професійного навчання, перепідготовки та підвищення кваліфікації як стратегічного механізму формування гнучкого та адаптивного кадрового потенціалу, здатного слугувати драйвером довгострокових трансформацій економіки. З'ясовано, що інтеграція внутрішньо переміщених осіб, вразливих груп населення та ветеранів у ринки праці потребує диференційованого підходу, адаптованого до специфіки регіонів. Проаналізовано міжнародний досвід та рекомендації Міжнародної організації праці (International Labour Organization, ILO), Організації економічного співробітництва та розвитку (Organisation for Economic Cooperation and Development, OECD), Європейського фонду освіти (European Education Foundation, ETF), що підкреслюють значення людського капіталу, інклюзивності та інтеграції внутрішньопереміщених осіб у контексті повоєнного відновлення і євроінтеграційних процесів. Запропоновано диференційований підхід до розвитку ринків праці для трьох типів регіонів: постраждалі території, регіони-реципієнти внутрішньо переміщених осіб та стабільні регіони із демографічним дефіцитом, із визначенням пріоритетів у

сферах зайнятості, перепідготовки, інвестицій та соціальної підтримки. Обґрунтовано, що пріоритети сталого розвитку регіональних ринків праці України у післявоєнний період з урахуванням європейського вектора інтеграції мають базуватися на комплексному балансі між відновленням зруйнованої інфраструктури, модернізацією виробничих потужностей та інтеграцією європейських стандартів і практик.

Ключові слова: зайнятість населення, сталий розвиток, регіональні ринки праці, післявоєнна відбудова, європейська інтеграція, підвищення кваліфікації, інклюзивність, людський капітал

Zaporozhets Tetiana Volodymyrivna Doctor of Science of Public Administration, Associate Professor, Professor of the Department of Global and National Security of Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, <https://orcid.org/0000-0003-1914-9481>

ENSURING THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF REGIONAL LABOUR MARKETS IN UKRAINE IN THE CONTEXT OF POST-WAR RECOVERY AND THE EUROPEAN INTEGRATION VECTOR

Abstract. The article analyses the specific features of ensuring the sustainable development of Ukraine's regional labour markets in the context of post-war recovery and the European integration vector. The relevance of the topic is substantiated by the urgent need to restore human potential, the production base, and social infrastructure after the war, as well as by the necessity to develop regional employment policies aligned with the principles of sustainable development, social inclusion, and economic balance. The main challenges facing modern labour markets are identified, including the uneven recovery of employment, structural changes in the economy, a shortage of skilled labour, and a high unemployment rate. Employment is revealed as a multidimensional category that integrates economic, social, and institutional aspects of recovery, serving as an indicator of economic revitalisation, a mechanism of social integration, and an instrument for human capital reproduction. The role of vocational education, retraining, and professional development is outlined as a strategic mechanism for building a flexible and adaptive workforce capable of driving long-term economic transformation. It is established that the integration of internally displaced persons, vulnerable groups, and veterans into labour markets requires a differentiated approach adapted to regional specificities. The article analyses international experience and the recommendations of the International Labour Organization (ILO), the Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD), and the European Training Foundation (ETF), which emphasise the importance of human capital, inclusivity, and the integration of displaced persons in the context of post-war recovery and European integration processes. A differentiated approach is proposed for the

development of labour markets across three types of regions - war-affected territories, recipient regions of internally displaced persons, and stable regions with demographic deficits - with identified priorities in employment, retraining, investment, and social support. It is substantiated that the priorities for the sustainable development of Ukraine's regional labour markets in the post-war period, taking into account the European integration vector, should be based on a comprehensive balance between infrastructure restoration, modernisation of production capacities, and the integration of European standards and practices.

Keywords: employment, sustainable development, regional labour markets, post-war recovery, European integration, professional training, inclusivity, human capital.

Постановка проблеми. Післявоєнна відбудова України формуватиме нову парадигму соціально-економічного розвитку, у якій одним із основних викликів виступить відновлення і зміцнення людського потенціалу. Ринки праці на регіональному рівні концентрують у собі всі суперечності сучасних трансформацій: відновлення виробничої бази, повернення та реінтеграція трудових ресурсів, адаптація населення до нових структурних вимог економіки, а також зростання ролі людського капіталу як визначального ресурсу розвитку. Актуальність дослідження зумовлена тим, що післявоєнна реконструкція країни не може бути зведена лише до відновлення зруйнованих об'єктів інфраструктури чи відтворення довоєнних моделей господарювання. Йдеться про формування якісно нових засад функціонування регіональних ринків праці, які б відповідали принципам сталого розвитку, враховували соціальну інклюзивність, економічну збалансованість та орієнтацію на довгострокові пріоритети. Європейський вектор інтеграції посилює необхідність модернізації інституційних та управлінських механізмів, оскільки саме вони визначають здатність регіонів конкурувати за інвестиції, створювати якісні робочі місця та забезпечувати соціальну згуртованість.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що проблема забезпечення сталого розвитку регіональних ринків праці України в умовах післявоєнної відбудови розглядається у кількох взаємопов'язаних напрямках. У працях В. Близнюк та Л. Яценко [1] акцентовано увагу на регіональних диспропорціях зайнятості та викликах трудової мобільності в умовах війни. О. Богданович [2] розкриває тенденції відновлення зайнятості через структурну перебудову економіки та цифровізацію сфер праці. У дослідженні Центру Разумкова [3] систематизовано проблеми дефіциту трудових ресурсів і визначено напрями формування нової моделі ринку праці з урахуванням потреб повоєнного розвитку. Статистичні дані Державної служби зайнятості [4] підтверджують поступове зростання попиту на робітничі професії та регіональне відновлення ринку праці. Міжнародні організації, зокрема Міжнародна організація праці (International Labour Organization, ILO) [5], Організації

економічного співробітництва та розвитку (Organisation for Economic Co-operation and Development, OECD) [6] та Європейський фонд освіти (European Education Foundation, ETF) [7], підкреслюють важливість розвитку людського капіталу, інклюзивності та підтримки внутрішньо переміщених осіб як ключових чинників стабілізації регіональних ринків праці України. Аналіз вказаних праць та документів показує, що сталий розвиток регіональних ринків праці в Україні потребує комплексного поєднання регіонально орієнтованих підходів, гнучких програм перепідготовки та підвищення кваліфікації, а також ефективного використання людського капіталу, зокрема внутрішньо переміщених осіб і вразливих груп населення. Водночас дослідження свідчать про необхідність інтеграції короткострокових заходів стабілізації ринку праці з довгостроковими стратегіями структурної перебудови регіональних економік і розвитку інституційної спроможності служб зайнятості. При цьому спостерігається дефіцит системних оцінок ефективності програм перепідготовки та адаптації робочої сили до нових економічних умов, що ускладнює таргетування політик і формування стратегій відновлення.

Мета статті – дослідити особливості забезпечення сталого розвитку регіональних ринків праці України та визначити пріоритети регіональної політики у післявоєнний період з урахуванням європейського вектора інтеграції.

Виклад основного матеріалу. У післявоєнному контексті питання зайнятості перетворюється на центральну складову системи соціальної безпеки регіонів: від рівня і якості зайнятості безпосередньо залежать стійкість місцевих громад, здатність відновлення суспільної інфраструктури, утримання населення від внутрішньої та зовнішньої міграції, а також підтримки соціальної згуртованості у період активної відбудови. Вказане обумовлює необхідність розглядати зайнятість як багатовимірну категорію, що поєднує економічні, інституційні та соціальні виміри відбудови: вона виступає одночасно індикатором економічного відновлення, механізмом соціальної інтеграції та інструментом відтворення людського капіталу. Науковці зазначають, що найбільш гострими проблемами є нерівномірність регіонального відновлення робочих місць, структурні зміни в економіці та дефіцит кваліфікованих кадрів з досить високим рівнем безробіття. Особливої уваги потребує адаптація політик зайнятості у післявоєнному відновленні, з урахуванням різних обставин у регіонах, в тому числі переміщення населення та зміну галузевих профілів зайнятості. Наголошується на необхідності впровадження гнучких і диференційованих заходів для підтримки існуючих працівників та тих, хто потребує перепідготовки [1]. Війна значно вплинула на демографічні структури та профілі кваліфікацій, поглибивши структурні дисбаланси.

Автори наголошують на важливості модернізації професійної підготовки і розвитку гнучких механізмів перепідготовки для задоволення потреб відновлювальної економіки, підкреслюючи роль розвитку людського капіталу як стратегічного пріоритету [2].

Аналітичний звіт Центру Разумкова (2024) «Трудові ресурси для повоєнного відновлення України: стан, проблеми, шляхи розв'язання» демонструє комплексну характеристику наявних і прогнозованих ресурсів, висвітлює ризики соціальної нерівності й маргіналізації, а також пропонує стратегії підвищення інституційної спроможності в сфері зайнятості з урахуванням європейських орієнтирів [3].

Незважаючи на складнощі, існує позитивна динаміка у працевлаштуванні, зростає роль чисельності та якості робочої сили у нових секторах економіки, але зберігаються значні територіальні диспропорції. Ринки праці регіонів потребують активної державної підтримки, координації з місцевим бізнесом та інтеграції в програми навчання і перекваліфікації, спрямовані на зниження соціальної нерівності [4].

Важливим орієнтиром у цьому контексті є діяльність Міжнародної організації праці (International Labour Organization, ILO), яка наголошує на необхідності розбудови «human-centred recovery» (відновлення, зосередженого на людині). У своїй програмі підтримки України (2024) організація визначає пріоритетними напрями забезпечення гідної праці, зміцнення інституцій ринку праці та розвиток соціального діалогу [5]. Це свідчить, що зайнятість розглядається не лише як питання економічної статистики, а як ключовий інструмент гарантування соціальної безпеки: доступ до роботи є базовою умовою відновлення добробуту, зниження соціальної напруги та попередження маргіналізації вразливих груп, зокрема внутрішньо переміщених осіб і ветеранів. При цьому особливу увагу слід приділити регіональному виміру. Наслідки війни розподілені територіально нерівномірно: частина регіонів зазнала значних руйнувань промислової й соціальної інфраструктури, тоді як інші виступили реципієнтами внутрішньо переміщених осіб і зазнали тиску на місцеві ринки праці. У звіті Організації економічного співробітництва та розвитку «Зміцнення людського капіталу вимушено переміщених осіб в Україні та з України» (2024) підкреслюється, що регіональні відмінності потребують адаптивних стратегій: для одних територій пріоритетом є створення нових робочих місць і відновлення виробничих потужностей, для інших - інтеграція переміщених осіб у місцеві економіки, забезпечення визнання їхніх кваліфікацій і створення умов для соціальної згуртованості [6]. Таким чином, централізовані заходи мають поєднуватися з регіональними політиками, які враховують локальні особливості попиту й пропозиції на працю.

Інституційно-правове регулювання ринку праці в Україні набуває підвищеного значення у забезпеченні соціальної безпеки. Законодавство про зайнятість та механізми діяльності центрів зайнятості потребують оперативної адаптації до нових реалій: мобільності робочої сили, демографічних дисбалансів та необхідності швидкої перепідготовки. Міжнародні експерти наголошують, що модернізація правових інструментів та послуг зайнятості має включати визнання формальних і неформальних навичок, цифровізацію сервісів, орієнтацію на

довгострокову інтеграцію вразливих категорій населення у формальний сектор економіки. Це не лише підвищує рівень працевлаштування, але й зміцнює соціальну безпеку, оскільки гарантує мінімальний захист від безробіття та соціальної маргіналізації.

У матеріалах Європейського фонду освіти й навичок «Три роки війни: стійкість України, підтримка Європи та майбутнє навичок і зайнятості» (2025) наголошується на кількох ключових тенденціях: зростання участі жінок у трудовій діяльності, перерозподіл робочої сили між секторами економіки, поява нових сегментів зайнятості, пов'язаних із цифровими навичками та зеленою економікою. У цьому контексті інтеграція політики зайнятості з освітньою, соціальною та інвестиційною політикою набуває першочергового значення. Йдеться про створення довгострокових стратегій розвитку людського капіталу, що передбачають одночасно подолання короткострокових наслідків війни (масове безробіття, релокація працівників) і підготовку до довготривалих викликів, зумовлених євроінтеграційними процесами та переходом до економіки знань [7].

Роль професійного навчання, перепідготовки та підвищення кваліфікації є фундаментальною у забезпеченні сталого розвитку регіональних ринків праці в умовах післявоєнної відбудови України. Вона полягає у формуванні гнучкого та адаптивного кадрового потенціалу, здатного не лише оперативно реагувати на виклики поточного періоду, але й слугувати драйвером довгострокових трансформацій економіки, орієнтованих на європейську інтеграцію та сталий розвиток. Сучасний контекст визначається одночасною присутністю структурного безробіття уразливих категорій населення та дефіцитом кваліфікованих кадрів у ключових галузях. Так, за оцінкою дослідження Центру економічної стратегії (KSE), в 2024-2025 рр. понад 60% підприємств відзначають проблеми в підборі персоналу, що свідчить про невідповідність існуючого людського капіталу потребам ринку [8]. Це особливо актуально в регіонах з різними рівнями відновлення промислової інфраструктури та різною інтенсивністю внутрішньої міграції, де відновлення ринку праці неможливе без адресної професійної підтримки.

Професійне навчання та перепідготовка виступають містком між короткостроковою стабілізацією та довгостроковими структурними змінами. Вони мають двоаспектний характер: по-перше, дають змогу оперативно вивести з безробіття вразливі групи (через інтенсивні курси, програми стажувань і субсидованого працевлаштування); по-друге, формують базу для довгострокової трансформації економіки (цільові програми підвищення кваліфікацій у «зелених», цифрових та інфраструктурних професіях). Міжнародні огляди та програми підтримки наголошують, що програми освіти і навчання повинні бути орієнтовані на попит роботодавців та мати механізми швидкої адаптації навчальних планів до локальних потреб. Це є одним із пріоритетів ІЛО у програмах відновлення України [5].

Особливої уваги вимагає адаптація системи професійно-технічної освіти (Vocational Education and Training, VET) та впровадження дуальної моделі, що базується на тісній співпраці навчальних закладів і підприємств. Цей підхід зменшує часовий розрив між освітою і працевлаштуванням, дає змогу оперативно коригувати навчальні програми відповідно до локальних вимог і підтримує інтеграцію національних політичних пріоритетів із європейськими ініціативами, зокрема «Skills Alliance for Ukraine» та програмами Європейського фонду навичок (ETF) [9]. У цьому контексті важливим стратегічним документом є розпорядження Кабінету Міністрів України від 12 червня 2019 року № 419-р, яким схвалено Концепцію реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року [10]. Цей документ покликаний забезпечити оновлення змісту і форм професійної підготовки, підвищити якість освіти з урахуванням потреб ринку праці та європейських стандартів, а також створити нормативно-організаційні умови для широкого впровадження дуальної освіти та державно-приватного партнерства. Його реалізація спрямована на підвищення привабливості професійної освіти, стійкий розвиток економіки і соціальної сфери, а також на створення механізмів швидкої адаптації професійних навичок у відповідь на виклики часу. OECD у своїх аналітичних матеріалах підкреслює, що вимушено переміщені особи та біженці часто влаштовуються на низькопрофільні позиції, що не відповідають їхньому попередньому досвіду та компетенціям. Це породжує довготривалі втрати людського капіталу та знижує потенціал відбудови. Тому програми визнання кваліфікацій, короткі курси з переорієнтації, менторство та послуги працевлаштування є важливими інструментами інтеграції. Крім того, програми, які орієнтовані на жінок та ветеранів, повинні враховувати бар'єри (поєднання роботи з доглядом, психологічна реабілітація, адаптація до цивільного ринку праці) [6].

Ефективна система перепідготовки потребує цифрових платформ для дистанційного навчання, верифікації і визнання навичок, а також взаємодії з базами вакансій. ILO і EU-партнери акцентують увагу на цифровізації сервісів зайнятості як засобі прискорення доступу до програм навчання і забезпечення прозорості процедури визнання кваліфікацій [5]. Це дозволяє також покривати географічні прогалини між центрами і периферією.

Ініціативи з оцінки потреб у навичках дають змогу планувати масштабні програми перепідготовки. Так, за даними Альянсу навичок для України (Skills Alliance for Ukraine, 2024) [11], прогнозована потреба у кваліфікованих працівниках до 2032 року вимірюється мільйонами (оцінки потреб вказують на десятки мільйонів робочих місць у різних секторах у разі масштабної відбудови), що вимагає координованих довгострокових інвестицій у людський капітал. Ці дані мають стати методологічною основою для формування масштабних, цільових та координаційних програм інвестицій у людський капітал з урахуванням регіональних особливостей.

Комплексний підхід до забезпечення сталого розвитку регіональних ринків праці в Україні в умовах післявоєнної відбудови та європейського вектора інтеграції передбачає не лише оцінку потреб у навичках і планування перепідготовки, а й адаптацію політики до специфіки кожного регіону.

Врахування локальних особливостей дозволяє більш ефективно поєднувати державні програми зайнятості, навчання та інвестиційні ініціативи, забезпечуючи синергію між економічною стабільністю, соціальною згуртованістю та відновленням інфраструктури. Різна інтенсивність руйнувань, демографічні тенденції та наявність внутрішньо переміщених осіб обумовлюють потребу у диференційованого підходу до регіональних ринків праці. У цьому контексті доцільно виділити три типові категорії регіонів: постраждалі території, регіони-реципієнти ВПО та стабільні регіони із демографічним дефіцитом, і визначити для них відповідні пріоритети політики, які поєднують короткострокові та довгострокові заходи (табл. 1).

Таблиця 1

Диференційований підхід до відновлення та сталого розвитку ринків праці у регіонах України

Напрямок політики	Постраждалий регіон	Регіон-реципієнт ВПО	Стабільний регіон із демографічним дефіцитом
Зайнятість	Тимчасові робочі місця у відбудові, підтримка місцевого бізнесу	Розширення ринку праці для ВПО, гнучкі графіки	Залучення молоді та мігрантів, дистанційна зайнятість
Перепідготовка / підвищення кваліфікації	Короткострокові курси для будівництва, логістики; психологічна підтримка	Програми адаптації та перепідготовки ВПО з визнанням кваліфікацій	Перекваліфікація дорослого населення, цифрові та управлінські навички
Інвестиції / економічний розвиток	Державні та міжнародні інвестиції для відновлення виробництва, стимулювання підприємництва	Заохочення бізнесу до створення робочих місць для ВПО та місцевих, підтримка МСП	Інвестиції в інновації, високі технології, стартапи та креативну економіку
Соціальна підтримка	Програми підтримки вразливих груп, забезпечення житлом ВПО, медичні та соціальні послуги	Центри інтеграції ВПО, соціальні консультації, освітні та культурні ініціативи	Підтримка працездатного населення похилого віку, стимулювання міграційної привабливості

Джерело: складено автором

Диференційований підхід дозволяє формувати регіональні стратегії відновлення, які поєднують економічну стійкість, соціальну згуртованість та розвиток людського капіталу.

Для постраждалих регіонів ключовим пріоритетом є швидке відновлення інфраструктури та створення тимчасових робочих місць, у регіонах-реципієнтах ВПО - інтеграція та адаптація ринку праці до зміненої демографічної ситуації.

У стабільних регіонах із демографічним дефіцитом особлива увага приділяється залученню молодих фахівців та впровадженню інноваційних технологій, що підвищує економічну привабливість і конкурентно-спроможність територій.

Реалізація цих заходів повинна здійснюватися у тісній координації з національними та міжнародними програмами підтримки, а також із врахуванням європейських стандартів, що сприяє інтеграції українських регіонів у єдиний економічний простір та забезпечує сталий розвиток регіональних ринків праці в післявоєнний період.

Висновки. Підсумовуючи, зазначимо, що пріоритети сталого розвитку регіональних ринків праці України у післявоєнний період з урахуванням європейського вектора інтеграції мають базуватися на комплексному балансі між відновленням зруйнованої інфраструктури, модернізацією виробничих потужностей та інтеграцією європейських стандартів і практик. Європейські орієнтири, які акцентують увагу на сталому економічному зростанні, соціальній справедливості та екологічній відповідальності, стають ключовою рамкою для формування ефективної політики у регіонах.

По-перше, одним із ключових пріоритетів є підтримка інноваційних та адаптивних моделей економічного розвитку, орієнтованих на створення якісних робочих місць через розвиток малого і середнього бізнесу, а також сприяння впровадженню «зелених» технологій і цифрових трансформацій. Це відповідає європейському курсу на циркулярну економіку, енергоефективність та декарбонізацію, що впроваджується як на національному, так і на регіональному рівнях.

По-друге, соціальна інклюзивність і підвищення якості життя населення виступають важливими індикаторами сталого розвитку. Це передбачає розвиток систем соціального захисту, адаптацію ринку праці до потреб різних груп населення, зокрема вразливих, а також сприяння місцевій самоврядності в управлінні соціальними та економічними процесами. Європейський вектор інтеграції накладає вимогу до дотримання принципів гендерної рівності, забезпечення доступу до якісної освіти і медичних послуг.

По-третє, пріоритетом є створення ефективних інституційних механізмів регіонального управління, що здатні забезпечувати координацію між державними, місцевими органами влади та бізнес-спільнотою. Це включає розвиток прозорої системи державних закупівель, діджиталізацію адміністративних послуг, стимулювання інвестиційної привабливості регіонів.

Європейські стандарти та принципи місцевого розвитку через партнерство «держави – бізнесу – громади» виступають моделлю для підвищення конкуренто-спроможності та сталості економік.

Особливе значення має інтеграція в єдині європейські ланцюги доданої вартості, що відкриває регіональним підприємствам доступ до нових ринків, передбачає дотримання високих стандартів якості, екологічності і корпоративної соціальної відповідальності.

Це визначає необхідність модернізації виробничих процесів, підготовки кваліфікованих кадрів, а також активного залучення до проєктів міжнародної технічної допомоги та інвестиційних програм ЄС.

Врахування цих пріоритетів забезпечить швидке відновлення після-воєнних втрат, сформує основу для стабільного й конкурентоспроможного розвитку регіональних економік України відповідно до європейської інтеграційної моделі, створить умови для сталого зростання через економічну стабільність і розвиток людського капіталу.

Література:

1. В.Близнюк, Л.Яценко. Ринок праці України в умовах війни: регіональні аспекти. Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління. 2025. № 19. <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2025-19-07-01>
2. О. Богданович. Ринок праці України: сьогодення та перспективи майбутнього. Економічний простір. 2025. № 199. <https://economic-prostir.com.ua/wp-content/uploads/2025/04/199-139-143-bogdanovych.pdf>
3. Трудові ресурси для повоєнного відновлення України: стан, проблеми, шляхи розв'язання. Центр Разумкова. 2024. <https://razumkov.org.ua/images/2024/10/16/2024-Pyshchulina-TRUDJVI-RESURS-UKR-SAIT.pdf>
4. Державна служба зайнятості. Основні тренди ринку праці у 2025 році. <https://www.dcz.gov.ua/stat/stattrend>
5. International Labour Organization. ILO support to Ukraine recovery. <https://www.ilo.org/regions-and-countries/europe-and-central-asia/ukraine/ilo-support-ukraine-recovery>
6. OECD. Strengthening the human capital of forcibly displaced persons in and from Ukraine. https://www.oecd.org/en/publications/strengthening-the-human-capital-of-forcibly-displaced-persons-in-and-from-ukraine_9afedf7c-en/full-report.html
7. Three years of war: Ukraine's resilience, Europe's support, and the future of skills and employment. <https://www.etf.europa.eu/en/news-and-events/news/three-years-war-ukraines-resilience-europes-support-and-future-skills-and>
8. Unemployment, total (% of total labor force) (national estimate). 2025. <https://data.worldbank.org/indicator/SL.UEM.TOTL.NE.ZS>
9. European Commission. Eurydice. Ukraine. 13. Ongoing reforms and policy developments. 13.3 National reforms in vocational education and training. <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/eurypedia/ukraine/national-reforms-vocational-education-and-training>
10. «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року: розпорядження КМУ від 12 червня 2019 р. № 419-р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2019-%D1%80#Text>
11. Skills Alliance for Ukraine. <https://skills-alliance-for-ukraine.org/about/>

References:

1. Blyzniuk, V., & Yatsenko, L. (2025). Rynok pratsi Ukrainy v umovakh viiny: rehionalni aspekty [Labour market of Ukraine in wartime: regional aspects]. Problemy suchasnykh transformatsii. Seriya: ekonomika ta upravlinnia, (19). Retrieved from: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2025-19-07-01> [in Ukrainian].
2. Bohdanovych, O. (2025). Rynok pratsi Ukrainy: siogodennya ta perspektyvy maibutnoho [Labour market of Ukraine: present and future prospects]. Ekonomichnyi prostir, (199). Retrieved from: <https://economic-prostir.com.ua/wp-content/uploads/2025/04/199-139-143-bogdanovych.pdf> [in Ukrainian].
3. Razumkov Centre. (2024). Trudovi resursy dlia povoyennoho vidnovlennia Ukrainy: stan, problemy, shliakhy rozviazannia [Labour resources for post-war recovery of Ukraine: status, problems, solutions]. Kyiv: Razumkov Centre. Retrieved from: <https://razumkov.org.ua/images/2024/10/16/2024-Pyshchulina-TRUDJVI-RESURS-UKR-SAIT.pdf> [in Ukrainian].
4. State Employment Service of Ukraine. (2025). Osnovni trendy rynku pratsi u 2025 rotsi [Main trends of the labour market in 2025]. Retrieved from: <https://www.dcz.gov.ua/stat/stattrend> [in Ukrainian].
5. International Labour Organization (ILO). (2024). ILO support to Ukraine recovery. Retrieved from: <https://www.ilo.org/regions-and-countries/europe-and-central-asia/ukraine/ilo-support-ukraine-recovery>
6. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2024). Strengthening the human capital of forcibly displaced persons in and from Ukraine. Retrieved from: https://www.oecd.org/en/publications/strengthening-the-human-capital-of-forcibly-displaced-persons-in-and-from-ukraine_9afedf7c-en/full-report.html
7. European Training Foundation (ETF). (2025). Three years of war: Ukraine's resilience, Europe's support, and the future of skills and employment. Retrieved from: <https://www.etf.europa.eu/en/news-and-events/news/three-years-war-ukraines-resilience-europes-support-and-future-skills-and>
8. World Bank. (2025). Unemployment, total (% of total labor force) (national estimate). Retrieved from: <https://data.worldbank.org/indicator/SL.UEM.TOTL.NE.ZS>
9. European Commission / Eurydice. (2024). Ukraine: National reforms in vocational education and training. Retrieved from: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/eurypedia/ukraine/national-reforms-vocational-education-and-training>
10. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2019). Rozporyadzhennia KMU "Pro skhvalennia Koncepcii realizatsii derzhavnoi polityky u sferi profesiino-tekhnichnoi osvity 'Suchasna profesiina (profesiino-tekhnichna) osvita' na period do 2027 roku" [On approval of the Concept for implementation of state policy in vocational (VET) education "Modern vocational (VET) education" up to 2027]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2019-%D1%80#Text> [in Ukrainian].
11. Skills Alliance for Ukraine. (2024). About. Retrieved from: <https://skills-alliance-for-ukraine.org/about/>

